

Gradaties van geluk

Fragment uit Bahuvédaniya-Sutta ("Het vele dat gevoeld kan worden")

Er zijn vijf soorten geneugten, Ananda. Welke vijf?

De door het oog waar te nemen vormen, de door het oor waar te nemen geluiden, de door de neus waar te nemen geuren, de door de tong waar te nemen smaken, de door het lichaam waar te nemen aanrakingen, in zoverre zij aantrekkelijk, aangenaam, lieflijk, dierbaar, met lust verbonden zijn en hartstocht stimuleren.

Dit zijn de **vijf soorten geneugten**. Het geluk en het genoegen dat op grond van deze vijf geneugten ontstaat, dat wordt het aangename van de geneugten genoemd.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoegen dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik gaat afstand genomen hebbend van zintuiglijke geneugten, afstand genomen hebbend van onheilzame geestestoestanden, het **eerste meditatiestadium** binnen, dat vergezeld gaat van nadenken en overwegen, uit afzondering geboren is en gekenmerkt wordt door vreugde en geluk, en verblijft daarin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het eerstgenoemde geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoegen dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik bereikt door het tot rust komen van nadenken en overwegen innerlijke vrede en eenpuntigheid van geest, gaat het **tweede meditatiestadium** binnen, dat vrij is van nadenken en overwegen, uit concentratie geboren is en gekenmerkt wordt door vreugde en geluk, en verblijft daarin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoegen dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik verwijlt door het ophouden van vreugde in gelijkmoedigheid en aandacht, in volle bewustheid en ervaart lichamelijk geluk, hetgeen de edelen beschrijven als "gelijkmoedig, aandachtig, verwijlend in geluk"; zo gaat hij het **derde meditatiestadium** binnen en verblijft daarin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoegen dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik gaat na het ophouden van geluk en na het ophouden van lijden en omdat vroeger al blijdschap en neerslachtigheid verdwenen waren, het van leed en geluk vrije, door zuivere gelijkmoedigheid en aandacht gekenmerkte **vierde meditatiestadium**

binnen en verblijft daarin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoeg dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik stelt zich voor — na het geheel overstijgen van de voorstelling van vormen, na het ophouden van de voorstellingen van weerstand, na het uitschakelen van de aandacht voor de voorstelling van de veelheid der dingen — dat de ruimte oneindig is en betreedt zo de **sfeer van oneindigheid van de ruimte** en verblijft erin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoeg dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik stelt zich voor — na de sfeer van oneindigheid van de ruimte geheel overstegen te hebben — dat het bewustzijn oneindig is en betreedt zo de **sfeer van oneindigheid van het bewustzijn** en verblijft erin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoeg dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik stelt zich voor — na de sfeer van oneindigheid van het bewustzijn geheel overstegen te hebben — dat er niets is en betreedt zo de **sfeer van nietsheid** en verblijft erin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoeg dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, een monnik betreedt — na de sfeer van nietsheid geheel overstegen te hebben — de **sfeer van noch-voorstelling-noch-geen-voorstelling** en verblijft erin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

Als iemand, Ananda, dit zou zeggen: "Dit is het hoogste geluk en genoeg dat de wezens kunnen ervaren," dan ben ik het daar niet mee eens. En waarom? Er is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan dit geluk. En wat is dat geluk dan?

Welnu, na de sfeer van noch-voorstelling-noch-geen-voorstelling geheel overstegen te hebben bereikt een monnik het **ophouden van voorstelling en gevoel** en verblijft erin. Dit is een ander geluk dat hoger en verhevener is dan het vorige geluk.

De mogelijkheid bestaat, Ananda, dat rondtrekkende asceten van andere sekten dit zeggen: "De asceet Gotama spreekt over het ophouden van voorstelling en gevoel en verklaart dat voor geluk. Wat heeft dat te betekenen? Hoe zit dat?" Tegen die asceten moet dit gezegd worden: "Vrienden, de Verhevene spreekt niet alleen van geluk met betrekking tot een

aangenaam gevoel, maar waar en waarin ook maar geluk wordt gevonden, dat verklaart de Voleindigde voor geluk." [1]

Zo sprak de Verhevene.

De eerwaarde Ananda was verrukt en verheugde zich over wat hij gezegd had.

[1] Het commentaar legt uit dat er zowel gevoeld [voorwaardelijk] als niet-gevoeld [onvoorwaardelijk] geluk bestaat. Dit laatste treedt op bij het bereiken van het ophouden van voorstelling en gevoel.

Bron: De Breet en Janssen: De verzameling van middellange leerredes, deel 2. Rotterdam 2004, p. 93-96

